

ارتباط گزارشگری پایداری شرکت‌ها و کیفیت حسابداری

پایداری شرکت را در گزارش‌های پایداری تعیین شده منتشر کنند یا خیر و اینکه آیا این گزارش‌ها مطابق با استانداردها و دستورالعمل‌های گزارش‌پذیری پایدار است. نظریه علامت‌دهی نشان می‌دهد که مدیران تصمیم می‌گیرند اطلاعات مربوط به عملکرد پایداری شرکت را افشاء کنند تا عملکرد پایداری برتر شرکت را به سهامداران خود برای دستیابی به مزیت‌های رقابتی، از جمله دسترسی بهتر به امور مالی و کاهش هزینه سرمایه

۱- مقدمه
در پاسخ به فشارهای محیطی و اجتماعی مانند تغییرات آب و هوایی، نابرابری اجتماعی و فقر شدید، سرمایه‌گذاران و سایر ذینفعان به طور فزاینده‌ای از شرکت‌ها می‌خواهند تا در مورد تأثیر تصمیمات و فعالیت‌های خود بر محیط و جامعه پاسخگو شوند. با این وجود، در صورت عدم وجود نظارت اجباری گسترده در مورد گزارش پایداری، شرکت‌ها داوطلبانه تصمیم می‌گیرند که آیا اطلاعات عملکرد

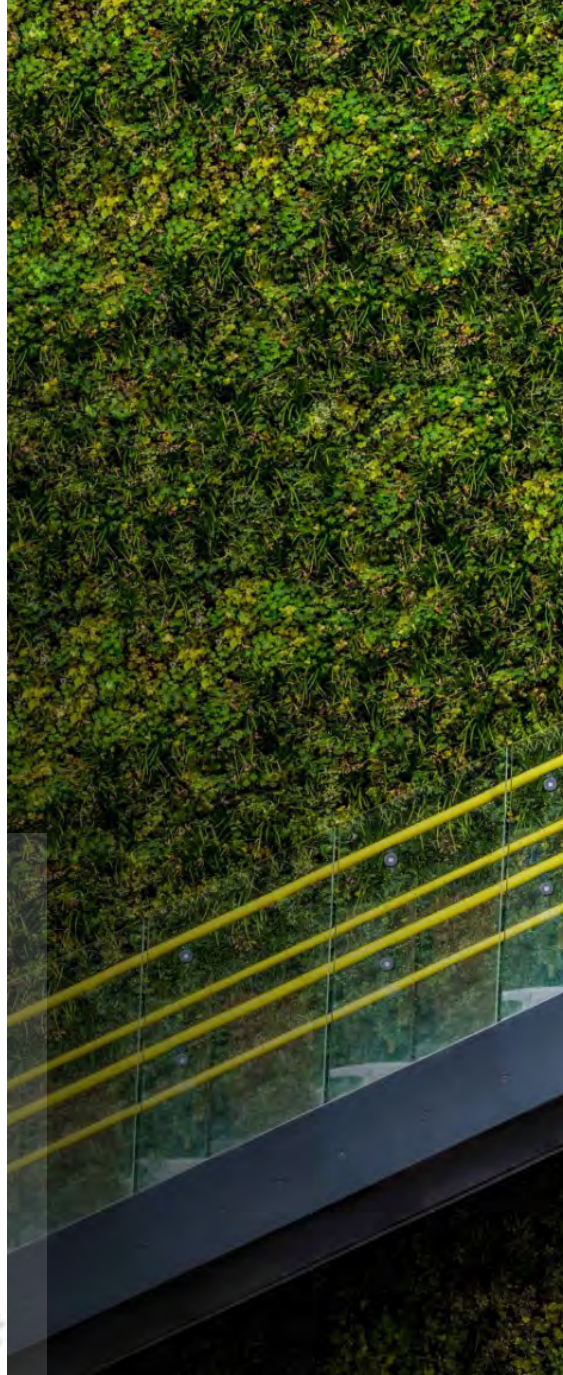
نویسنده:

موسی حسن زاده

فاطمه صراف

عمومی و تهدیدهای مشروعیت هستند، سودمند باشد. در این حالت، مدیریت شرکت از گزارشگری پایداری به عنوان ابزاری برای مدیریت فعالانه ادراکات و انتظارات سرمایه‌گذاران و سایر ذینفعان استفاده می‌کند تا اثرات منفی عملکرد ضعیف پایداری شرکت‌ها را بر مشروعیت و شهرت شرکت خود بکاهد (برامر و پولین، ۲۰۰۶؛ فریدمن و پاتن، ۲۰۰۴).

با این حال، عدم افشای عملکرد پایدار شرکت‌ها، کیفیت گزارشگری پایداری را کاهش می‌دهد زیرا عملکرد پایداری شرکت نسبت به همه جنبه‌ها ارائه نمی‌شود (بویرال، ۲۰۱۳؛ چو و همکاران، ۲۰۱۲؛ رمیسباخ و هان، ۲۰۱۵). همچنین بر اساس نظریه علامت‌دهی، شرکت‌ها از طریق ارائه اطلاعات بیشتر و بهتری به بازار نسبت به شرکت‌های دیگر، قدرت رقابتی خود را علامت‌دهی و به بازار و ذینفعان مخابره می‌کنند. بنابراین، علامت‌دهی به بازار نسبت به کیفیت واقعی شرکت مانند افزایش ارزش شرکت یا کاهش هزینه سرمایه و جلب رضایت سرمایه‌گذاران، دلیلی برای افشای بیشتر اطلاعات می‌باشند. بر پایه این نظریه، شرکت‌هایی که سودآوری و نقدینگی بالایی دارند، تمایل بیشتری برای افشای

اطلاعات و علامت‌دهی نسبت به عملکرد خوب جهت جذب سرمایه‌گذار و جلب اعتماد سهامدار دارند. زیرا شرکت‌ها به منظور دستیابی به منابع محدود سرمایه با یکدیگر در رقابت هستند. اگر شرکت از لحاظ گزارشگری مالی خوشنام باشد و در مورد فعالیت‌های خود اطلاعات بیشتری افشاء کند، توانایی بیشتری در جذب سرمایه خواهد داشت، چرا که اعتماد سرمایه‌گذاران را به خود جلب خواهد کرد (لی، ۲۰۱۰).

یافته‌های قبلی حاکی از آن است که

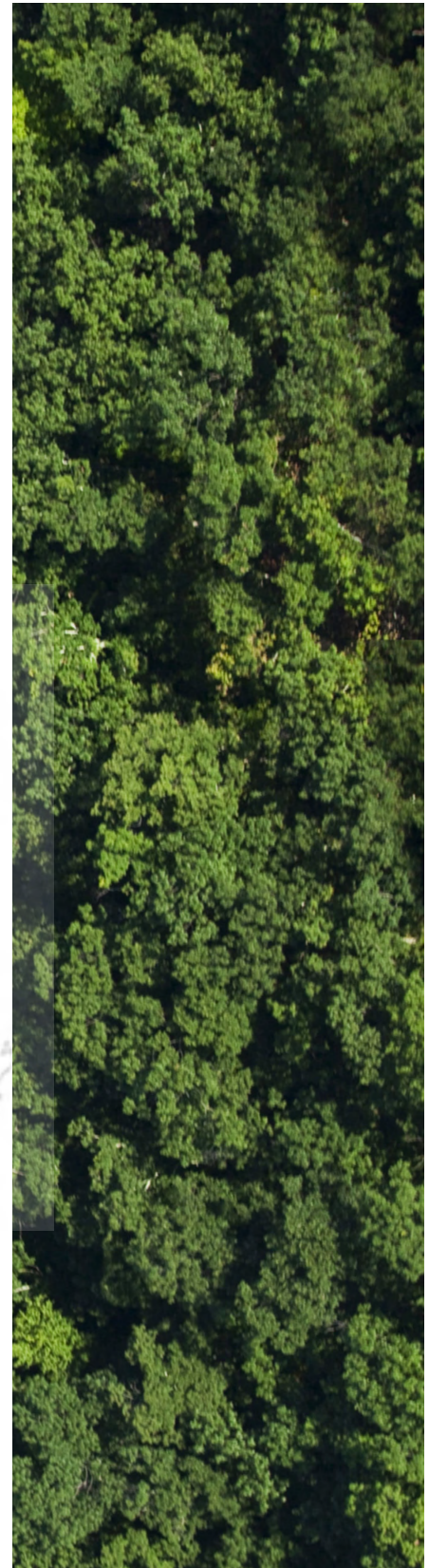
سهام اطلاع دهند (ژالیوال و همکاران، ۲۰۱۲). رعایت استانداردهای گزارش‌دهی پایداری ممکن است با تأکید بر اینکه شرکت توسعه پایدار را جدی می‌گیرد، باعث افزایش اعتماد به نفس سهامداران و سایر ذینفعان در مورد قابلیت اطمینان و صحت افشای پایداری داوطلبانه شرکت شود (هان و کونن، ۲۰۱۳). از طرف دیگر، تئوری مشروعیت نشان می‌دهد که گزارشگری پایداری داوطلبانه همچنین ممکن است برای شرکت‌هایی با عملکرد پایدار تحت فشار که در معرض فشارهای

نظارت بر اثربخشی و سطح بالاتری از مشارکت ذینفعان ممکن است با انتشار اطلاعات پایداری با کیفیت بالا و رعایت استانداردها و دستورالعمل‌های گزارش‌دهی، باعث شود تا مدیران نسبت به عملکرد پایداری شرکت پاسخگو شوند. علاوه بر این، رابطه مثبت بین گزارشگری پایداری شرکتی و کیفیت حسابرسی، پشتیبانی بیشتری را برای نظریه علامت‌دهی فراهم و نشان می‌دهد شرکت‌هایی با عملکرد پایدار شرکت برتر، در مقایسه با شرکت‌هایی که عملکرد پایداری شرکتی پایین دارند، اطلاعات مربوط به عملکرد پایداری شرکت را نشان می‌دهند تا علامت‌دهی برتر شرکت را اعلام کنند (هامل و اسچلیک، ۲۰۱۶).

با وجود گذشت سال‌های متمادی از شکل‌گیری مفهوم گزارشگری پایداری؛ شرکت‌ها در کشور ما در زمینه مبانی نظری کسب و کار به سطح مطلوبی نرسیده‌اند، پس بازنگری و تشریح این گونه مباحث جهت عملیاتی ساختن آنها امری لازم و ضروری است. در همین راستا افشای مناسب این ابعاد، شاخص‌ها و اثرات آن در یک گزارش پایداری نیز حائز اهمیت هستند.

۲- مبانی نظری

منظور از توسعه پایدار تمام استراتژی‌ها و فعالیت‌هایی است که نیازهای ذینفعان امروز را برآورده می‌کند و در عین حال منابع انسانی و طبیعی مورد نیاز نسل آینده را نیز حفظ می‌کند (کاریگا و مل، ۲۰۰۲). ایفای نقش اجتماعی یک سازمان با پاسخ به نیازهای جامعه حفظ می‌شود. براین اساس، زمانی که سیستم ارزشی سازمان با سیستم ارزشی جامعه‌ای که در آن به عنوان بخشی از جامعه شکل گرفته، تطابق نداشته باشد، حمایت جامعه را از

دست خواهد داد. توجه به نیروی انسانی، کیفیت افشای اطلاعات شرکت در راستای پاسخگویی به ذینفعان، اقدام به اجتناب، فرار مالیاتی، محدودیت‌های اخلاقی مالیات‌دهندگان، عدم تقارن اطلاعاتی در تمام سطوح جامعه، اقدامات صورت گرفته جهت رفاه، سلامت و آموزش کارکنان و مشارکت در فعالیت‌های خیرخواهانه از رایج‌ترین مسائل بعد اجتماعی برای شرکت‌ها هستند (موسوی و همکاران، ۱۳۹۵). یکی از موارد مهم نتیجه آشکار ساز و حقیقت بودن افشاگری است. با توجه به افشای مالی داوطلبانه، این فرض به طور معمول با دعاوی حقوقی و ریسک‌های اعتباری مرتبط با گزارش‌های غیرمعتبر توجیه می‌شود (عامر و عثمان، ۲۰۱۲). با این فرض که افشای غیرصحيح بعيد است و با توجه به عدم وجود استانداردهای دقیق و الزام‌آور گزارش‌پایداری، شرکت‌ها در تعیین کمیت و کیفیت افشای پایداری، از یک راه قابل توجهی برخوردار هستند. تحقیقات پیشین (التووگیری و همکاران- ۲۰۰۴؛ بیلی و لی- ۲۰۰۰؛ چو و پاتن- ۲۰۰۷؛ کلارکسون و همکاران، ۲۰۰۸، ۲۰۱۱) بینش ارزشمندی در مورد کمیت اطلاعات ارائه شده ارائه می‌دهد. با این حال، شرکت‌ها ممکن است اطلاعات مربوط به کیفیت را در مورد موضوعاتی که از نظر خودشان مطلوب هستند (عملکرد برتر) ارائه دهند و اطلاعات کم کیفیت را در مورد موضوعاتی که امکان ضرر برای منافع آنها داشته باشد (عملکرد ضعیف) ارائه ندهند. هدف اصلی گزارشگری مالی تهیه اطلاعات مفید برای تصمیم‌گیرندگان است. از طرف دیگر کیفیت گزارشگری مالی صرفاً یک خروجی نهایی نیست بلکه کیفیت این فرآیند شامل بخش‌هایی از قبیل افشای معاملات شرکت، اطلاعاتی در زمینه انتخاب و کاربرد رویه‌های

حسابداری و ارائه اطلاعاتی جهت قضاوت و تصمیم‌گیری است (مارتینز و همکاران، ۲۰۱۵). یکی از مهم‌ترین عوامل توسعه پایدار در اقتصاد هر کشور، فراهم کردن شرایط مناسب اقتصادی در جذب سرمایه‌گذاری داخلی و خارجی است. این مهم با وجود فضای رقابتی سالم از طریق اطلاعات شفاف و به موقع و امکان دسترسی همه مشارکت‌کنندگان بازار به اطلاعات شفاف امکان‌پذیر است (بلینگز و کاپی، ۲۰۰۹). هر چه انتشار اطلاعات در جوامع بیشتر و بهتر صورت پذیرد، امکان اتخاذ تصمیم‌های آگاهانه و ایفای مسئولیت پاسخگویی در مورد چگونگی تحصیل و مصرف منابع، بیشتر می‌شود. بنابراین، یکی از الزامات رشد و توسعه اقتصادی، دسترسی همه ذینفعان به اطلاعات شفاف است. با گسترش بازارهای سرمایه و به تبع آن افزایش سرمایه‌گذاران، نیاز بیشتری به افشای اطلاعات وجود دارد، تا بدین وسیله سرمایه‌گذاران اطلاعات مورد نیاز برای تصمیم‌گیری را در اختیار داشته باشند (الشماری و سلطان، ۲۰۱۰). شرکت‌ها اطلاعات خود را از طریق گزارش‌های مالی تنظیم شده از جمله صورت‌های مالی و یا اطلاعات مکمل که قابل ذکر در متن صورت‌های مالی نیست و همچنین دیگر موارد قانونی افشاء می‌کنند. علاوه بر این شرکت‌ها از طریق پیش‌بینی‌های مدیریت، سخنرانی‌های تحلیل‌گران، مذاکرات حضوری، مطبوعات، سایت‌های اینترنتی و سایر گزارش‌ها، اطلاعات خود را به صورت داوطلبانه ارائه می‌کنند. واسطه‌های اطلاعاتی نیز مانند تحلیلگران مالی، کارشناسان و نشریه‌های مالی اطلاعات شرکت را افشاء می‌کنند (آرمیتیج و مارستون، ۲۰۰۸). درباره افشای اطلاعات مربوط به پایداری شرکت‌ها تئوری‌هایی ارائه شده که

حکایت از نیت شرکت‌ها از افشا اطلاعات مزبور دارد. تئوری مشروعیت یکی از تئوری‌های مذکور است که براساس آن شرکت به منظور مشروعیت بخشیدن به عملکرد ضعیف خود دست به افشاء اطلاعات زده و کیفیت پایین گزارشگری خود را پشت این شیوه گزار شگری پنهان می‌کند. در طرف مقابل شرکت‌هایی که عملکرد مناسبی از خود به جای گذاشته‌اند به منظور کاهش حداکثری عدم‌تقارن اطلاعاتی موجود بین شرکت و ذینفعان اطلاعات مربوط به فعالیت‌های مسئولیت اجتماعی را گزارش کرده و از این طریق حقوق ذینفعان خود را رعایت می‌کنند نظریه مشروعیت توضیح نظری دیگری برای افشای داوطلبانه اطلاعات ارائه می‌دهد. تئوری مشروعیت نشان می‌دهد که شرکت‌های به خصوص ضعیف از افشای پایداری به عنوان یک تاکتیک مشروع برای تأثیرپذیری عمومی در مورد عملکرد پایداری خود استفاده می‌کنند (دیگان، ۲۰۰۲؛ اودانوان، ۲۰۰۲). کیفیت حسابرسی زمانی تأیید می‌شود

که در نتیجه آن، این اطمینان به وجود آید که صورت‌های مالی فاقد هرگونه اشتباه و تقلب‌اند. به بیانی دیگر، کیفیت حسابرسی به معنای ارزیابی و استنباط بازار از توانایی حسابرس در کشف تحریف‌های بااهمیت موجود در صورت‌های مالی یا سیستم حسابداری و گزارش موارد بااهمیت کشف‌شده است. بر طبق تئوری نمایندگی، حسابرسی ابزار کنترلی است که فعالیت‌های فرصت‌طلبانه مدیریت را حذف می‌کند یا کاهش می‌دهد. دلایل تقاضای بازار سرمایه برای خدمات حسابرسی باکیفیت در سه بعد برشمرده می‌شوند: بعد اول، نقش نظارتی؛ نقش نظارتی برای کاهش هزینه‌های نمایندگی است و مالکان برای نظارت بر نماینده اتخاذ می‌کنند. بعد دوم، نقش اطلاعاتی: حسابرسی نوعی وسیله برای افزایش کیفیت اطلاعات مالی بوده که از نظر سرمایه‌گذاران بسیار حائز اهمیت است بعد سوم، نقش تضمین‌کنندگی: حسابرسان با ضمانت‌کردن کیفیت اطلاعات، هزینه دعوی حقوقی را کاهش

می‌دهند و مدیران را در برابر سایرین بیمه می‌کنند. معیارهای کیفیت حسابرسی در پژوهش‌های مختلف به تکرار استفاده شده‌اند. این معیارها را به دو دسته خروجی و ورودی تقسیم کرده‌اند. دسته خروجی شامل تجدید ارائه ارقام، نوع گزارش حسابرسی، کیفیت گزارشگری مالی، ارائه خدمات غیرحسابرسی و دسته ورودی شامل اندازه حسابرسی، تخصص در صنعت، حق الزحمه حسابرسی، حق الزحمه غیرعادی، تداوم تصدی حسابرس و استقلال حسابرس.

۳- پیشینه

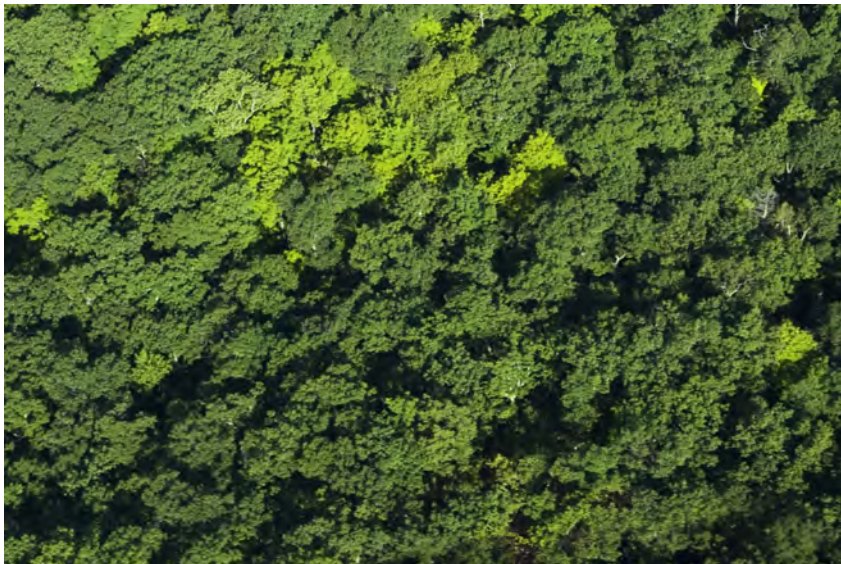
مطالعات متعددی وضعیت عملکرد پایداری اجتماعی و ارتباط بین برخی از اجزای گزارشگری پایداری و متغیرهای مالی و غیر مالی را مورد بررسی قرار داده‌اند که برخی از تحقیقات مهم به شرح ذیل است: فیضی و همکاران (۱۳۹۸) به بررسی چگونگی ارتباط ابعاد افشای داوطلبانه اطلاعات غیرمالی با عملکرد پایداری شرکت‌ها و تأثیر آن‌ها بر کیفیت حسابرسی پرداختند.

جامعه آماری این پژوهش، شامل تمامی شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران از سال ۱۳۸۸ لغایت سال ۱۳۹۷ بوده و نمونه مورد بررسی، از طریق روش حذف سیستماتیک از جامعه آماری، انتخاب شد. با توجه به شرایط معین، تعداد ۱۱۲ شرکت به‌عنوان نمونه آماری این پژوهش، انتخاب شدند. گفتنی است با طراحی مدل‌های رگرسیونی چندمتغیره به آزمون فرضیه‌های تدوین شده پرداخته شد. نتایج بررسی‌ها نشان داد که افشای داوطلبانه اطلاعات غیرمالی و ابعاد آن موجب تقویت عملکرد پایداری و بهبود کیفیت حسابرسی شرکت می‌شود. حسینی معصوم و همکاران (۱۳۹۸) به بررسی نقش گزارشگری پایداری بر مدیریت سود بانگیزه دستیابی به آستانه‌های سود در شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. در این پژوهش اطلاعات مربوط به ۱۳۹۸ سال - شرکت طی سال‌های ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۵ گردآوری شد. شاخص گزارشگری پایداری با بررسی ابعاد مختلف گزارشگری اقتصادی، اجتماعی، محیط‌زیستی و راهبری شرکتی اندازه‌گیری شده و روش آماری پژوهش معادلات ساختاری و مدل سازنده بود. نتایج نشان داد بین شاخص پایداری با مدیریت سود بانگیزه دستیابی به آستانه‌های سود اجتناب از کاهش سود و اجتناب از سود غیرمنتظره منفی رابطه منفی و معنی‌داری وجود دارد. نتایج کلی حاصل از تحقیق بیانگر آن بود که با افزایش شاخص پایداری، مدیرانی که در معرض اجتناب از کاهش سود و اجتناب از سود غیرمنتظره منفی قرار می‌گیرند با احتمال کمتری اقدام به مدیریت سود از طریق اقلام تعهدی می‌کنند. آرین پور و همکاران (۱۳۹۸) به تحلیل وضعیت گزارشگری عملکرد پایداری

اجتماعی و ارتباط آن با هزینه سرمایه در شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. به منظور دستیابی به هدف اصلی تحقیق، تحقیق در ۳ مرحله انجام شد. - مرحله اول: پس از مطالعه مبانی نظری تحقیق و نظرخواهی از سه گروه خبرگان و با استفاده از تحلیل عاملی تأییدی، ۲۶ شاخص تعیین شد. - مرحله دوم: با بررسی محتوای صورت‌های مالی و گزارش‌های هیأت مدیره ۱۳۴ شرکت پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران، وضعیت گزارشگری این شاخص‌ها طی سال‌های ۹۱-۹۵ در مورد بررسی قرار گرفت. - مرحله سوم: پس از جمع‌آوری داده‌های مربوط به ۷۹ شرکت، فرضیه تحقیق به روش داده‌های تابلویی مورد آزمون قرار گرفت. یافته‌ها نشان داد که در مؤلفه «رویه‌های کار و عملکرد مناسب» نسبت به سایر مؤلفه‌ها گزارشگری بهتری داشته‌اند، ولی سطح عملکرد پایداری اجتماعی شرکت‌ها نسبت به تحقیقات خارجی بررسی شده پایین ارزیابی شده است. همچنین برخلاف مبانی نظری تحقیق، اطلاعات عملکرد پایداری اجتماعی بر هزینه سرمایه شرکت‌ها تأثیر مثبت دارد که می‌تواند ناشی از نوسانات قیمت سهام، نادیده گرفتن ویژگی‌های خاص شرکت (مانند توانایی مدیریتی یا مهارت‌های کارکنان) یا اثر متقابل اطلاعات تاریخی و اطلاعات آینده‌نگر باشد. هاشمی و همکاران (۱۳۹۸) به بررسی تأثیر عملکرد پایداری بر مازاد بازده سهام و سودآوری شرکت‌های سیمان پرداختند. برای آزمون فرضیه‌ها، نمونه‌ای شامل چهارده شرکت به روش حذف سیستماتیک از بین شرکت‌های سیمان

پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران طی دوره زمانی ۱۳۹۵-۱۳۸۶ انتخاب شد. برای اندازه‌گیری سطح افشای عملکرد پایداری از تحلیل محتوای گزارش‌های سالانه هیئت مدیره استفاده شد. همچنین برای تجزیه و تحلیل داده‌ها و آزمون فرضیه‌ها از مدل رگرسیون چند متغیره، به روش داده‌های ترکیبی استفاده شد. نتایج حاصل از برآورد مدل‌های پژوهش نشان داد که تأثیر عملکرد پایداری و افشای در سطح عملکرد اجتماعی - اقتصادی شرکت بر مازاد بازده سهام معنادار و معکوس است. همچنین تأثیر عملکرد پایداری و سطح افشای عملکرد اجتماعی - اقتصادی شرکت بر روی سودآوری معنادار نمی‌باشند. کاشانی پور و همکاران (۱۳۹۷) به بررسی رابطه بین کیفیت گزارشگری مالی و افشای اطلاعات پایداری پرداختند. پژوهش از بُعد هدف از نوع توصیفی و تحلیلی و از بُعد نتیجه، پژوهشی کاربردی و برای برآزش الگو از روش حداقل مربعات معمولی و رگرسیون چند متغیره برای ۹۲ شرکت فعال در بورس اوراق بهادار تهران در بازه زمانی ۱۳۹۳-۱۳۸۹ استفاده شد. نتایج نشان داد که بین مدیریت سود، محافظه‌کاری و کیفیت اقلام تعهدی با افشای اطلاعات پایداری رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. اما بین شاخص افشای الزامی و افشای اطلاعات پایداری رابطه معناداری مشاهده نشد. بیلویی و همکاران (۱۳۹۷) به بررسی تأثیر میزان شاخص‌های پایداری افشای شده بر کیفیت سود شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران بین سال‌های ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۴ پرداختند. داده‌های مورد نیاز پژوهش با بررسی گزارش‌های سالانه هیئت مدیره، صورت‌های مالی و سامانه شرکت‌های نمونه به دست آمد. نتایج

به دست آمده از آزمون رگرسیون حداقل مربعات تعمیم یافته برآوردی تابلویی نشان داد که میزان شاخص‌های پایداری افشای شده به صورت جامع تأثیر مثبت و معناداری بر کیفیت سود دارد؛ ولی از سه بعد پایداری موجود، شاخص‌های مرتبط با ابعاد اجتماعی و اقتصادی، دارای تأثیر منفی و معناداری بر کیفیت سود هستند، در حالی که بعد زیست محیطی دارای تأثیر مثبت و معناداری بر کیفیت سود است.

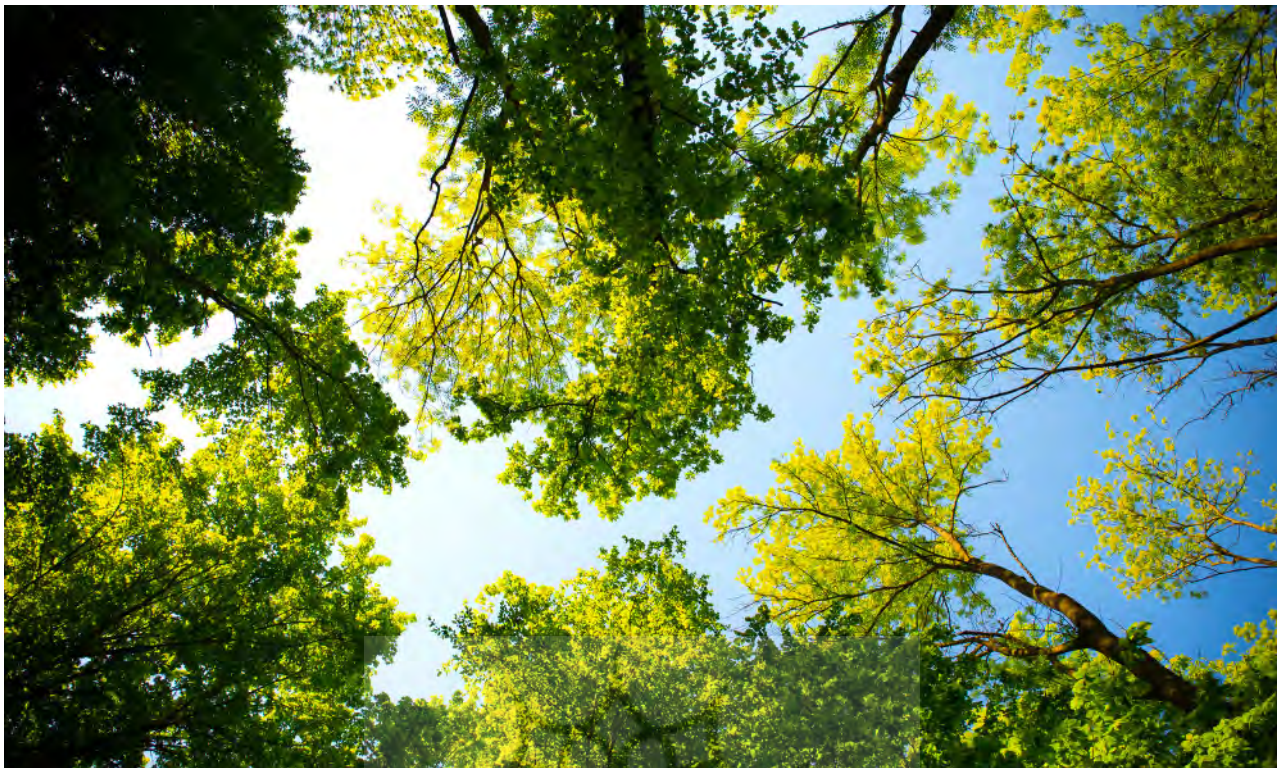
معصومی و همکاران (۱۳۹۷) به شناسایی متغیرهای مؤثر بر میزان گزارشگری پایداری شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. برای اندازه‌گیری میزان گزارشگری پایداری شرکت‌ها از معیار جی‌آر‌آی استفاده شد. جامعه آماری پژوهش شامل کلیه شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران که پس از بررسی از میان آنها تعداد ۱۳۰ شرکت بر اساس روش حذف سیستماتیک انتخاب شد. نتایج آزمون فرضیه‌ها نشان داد که متغیرهای اندازه شرکت، نقدینگی، سهامداران نهادی و دوگانگی وظایف مدیرعامل بر میزان گزارشگری پایداری شرکت‌ها تأثیر معناداری دارند. همچنین سه متغیر عمر شرکت، دارایی نامشهود و استقلال هیئت مدیره بر میزان گزارشگری پایداری شرکت‌ها تأثیر معناداری ندارند. کوماردی و همکاران (۲۰۲۰) به بررسی تأثیر شیوه‌های مدیریت ناب و عملکردهای مسئولیت اجتماعی (زیست محیطی و اجتماعی) بر پایداری و عملکرد اقتصادی پرداختند. در این تحقیق از داده‌های ۱۱۹ شرکت کوچک و متوسط در صنایع تولیدی در میدلندز، انگلیس استفاده شد. نتایج نشان داد که شیوه‌های مدیریت ناب پایداری و عملکرد اقتصادی را تسهیل می‌کند و نوآوری با محوریت پایداری

در مورد عملکرد پایداری از طریق تحلیل گزارش‌های پایداری و گزارش‌های سالانه گردآوری شدند، در حالی که داده‌های مالی از صورت‌های مالی حسابرسی شده و دانلود شده از وبسایت‌های شرکت‌ها بدست آمدند. نتایج نشان دادند که شرکت‌ها را شاخص‌های عملکردی پایداری خود را برای مدیریت ریسک و بهبود پایداری مالی خود، بهبود می‌بخشند. همچنین مشخصات خاص یک شرکت معین، مانند ظرفیت مالی، اهرم‌های مالی، اندازه شرکت و سن شرکت، عوامل ضمنی مهم مؤثر بر میزان تنش مالی و پایداری هستند.

رضایی و تو (۲۰۱۹) به بررسی ارتباط بین کمیت و کیفیت افشای پایداری و کیفیت سود در زمینه ارزش و فرهنگ اخلاقی شرکت‌ها پرداختند. نمونه مورد نظر از ۳۵۱۱۰ مشاهدات مربوط به سال بین سال‌های ۱۹۹۹ تا ۲۰۱۵ جمع‌آوری و با استفاده از آزمون رگرسیون چندگانه انجام گردید و نتایج نشان داد که مقدار افشای پایداری با کیفیت سود مرتبط است و با کیفیت سود اختیاری در کاهش کارایی سودهای مدیریتی و رفتارهای گزارشگرانه غیر فرصت طلب رابطه منفی دارد. همچنین کیفیت افشای

واسطه شیوه‌های مدیریت ناب برای دستیابی به عملکرد پایداری است. علاوه بر این، شیوه‌های مسئولیت‌پذیری اجتماعی برای دستیابی به عملکرد پایداری، واسطه شیوه‌های مدیریت ناب هستند. نوبر و همکاران (۲۰۲۰) به بررسی تأثیر عملکرد پایداری بر عملکرد مالی طی سال‌های ۲۰۰۸ تا ۲۰۱۷ در بازار بورس آلمان پرداختند. نتایج شواهدی از رابطه □ شکل را نشان داد. این بدان معنی است که مدیریت پایداری با هدف افزایش عملکرد مالی باید بطور فعالانه در جهت دستیابی به نیازهای سرمایه‌گذاران و ذینفعان بیشتر به دنبال سطوح بسیار بالایی از پایداری شرکت‌ها باشد.

اورزالیان و همکاران (۲۰۱۹) به بررسی شیوه‌های گزارشگری پایداری شرکت‌های نفت و گاز برتر در روسیه و بررسی اثرات شاخص‌های عملکرد پایداری بر پایداری مالی در زمینه یک اقتصاد نوظهور پرداختند. این مطالعه براساس تحلیل داده‌های تابلویی شاخص‌های عملکردی پایداری و داده‌های مالی چهل و چهار شرکت برتر نفت و گاز پذیرفته شده در بورس روسیه در دوره زمانی ۲۰۱۲-۲۰۱۶ می‌باشد. داده‌ها

بر اساس نظریه مشروعیت، افشای پایدار با کیفیت پایین را برای پنهان کردن عملکرد واقعی خود ترجیح می دهند. باهاتاکاریا (۲۰۱۴) به بررسی عوامل مرتبط با گزارشگری محیطی و اجتماعی در در شرکت های استرالیایی پرداخت. نتایج نشان داد که میزان گزارشگری محیطی و اجتماعی در شرکت های استرالیایی پایین می باشد و میزان کل افشا در سازمان های بزرگ در صنعت حمل و نقل بطور چشمگیری بالاتر می باشد. شرکت های با بازده دارایی منفی اطلاعات اجتماعی بیشتری گزارش می کنند. همچنین میزان کل افشا با عمر شرکت و اندازه حسابرسی مستقل رابطه ای ندارد.

۴- بحث و نتیجه گیری

رابطه بین گزارشگری پایداری و کیفیت حسابرسی از لحاظ تئوری و هم از نظر تجربی مبهم است. نظریه افشای داوطلبانه

کازی و یار (۲۰۱۷) به بررسی عوامل تعیین کننده گزارشگری پایداری و تأثیر آن بر ارزش شرکت پرداختند. هدف این مطالعه، بررسی عوامل تعیین کننده سازمان گزارشگری جهانی مبتنی بر گزارشگری پایداری، پذیرش بیانیه های بیمه در گزارشات پایداری و بکارگیری سطوح گزارشگری پایداری می باشد. بر اساس نمونه های تهیه شده از ۲۹۷ شرکت تجاری ترکیه ای در بورس استامبول یافته ها حاکی از رشد آگاهی از گزارشگری پایداری جهانی مبتنی بر گزارشگری پایداری بین شرکت های تحت بررسی و همچنین بهبود روند کیفیت گزارشات می باشد.

هامل و اسپلیک (۲۰۱۶) با بررسی ارتباط بین عملکرد پایداری و افشای پایداری نشان دادند که مطابق با تئوری افشای داوطلبانه، شرکت ها با انتخاب افشای پایدار با کیفیت بالا بدنبال نشان دادن عملکرد برتر در بازار هستند. علاوه بر این،

پایداری می تواند رابطه مثبت بین کیفیت سود و مقدار افشای پایداری را تقویت کند و رابطه منفی بین کیفیت سود اختیاری و مقدار افشای پایداری را کاهش دهد. سرانجام، رابطه بین کیفیت سود و مقدار افشای پایداری با ساختار شرکت و عملکرد پایداری سال قبل تعدیل می شود. اسپریک و رایتل (۲۰۱۸) به بررسی تأثیرات متمایز و مشترک عملکرد اجتماعی شرکت، اندازه و دیدگاه شرکت در تصمیم برای افشای اطلاعات مرتبط با پایداری از طریق گزارش های پایداری پرداختند. داده های ۲۸۰ شرکت در صنایع حساس به محیط زیست و اجتماعی انجام و نتایج نشان داد که اثرات فرضیه غیرخطی است زیرا هزینه های حاشیه ای و مزایای گزارش پایداری با سطح عملکرد اجتماعی یک شرکت، اندازه و میزان دید آن در عموم متفاوت است. همچنین بین عملکرد اجتماعی و گزارش پایداری ارتباط قوی وجود دارد، اما قدرت این ارتباط به اندازه و دید آن بستگی دارد.

نشان می دهد که رابطه باید مثبت باشد، در حالی که تئوری مشروعیت به یک رابطه منفی اشاره دارد. با این حال، شواهد تجربی در مورد این رابطه متفاوت است، که نشان می دهد این دو نظریه لزوماً متناقض نیستند بلکه در عوض دو طرف یک سکه هستند (کلارکسون، ۲۰۰۸). طی سال های اخیر ساختار حسابداری از جهات مختلف در زمینه های پایداری و مسئولیت اجتماعی شرکت ها مورد بررسی و ارزیابی قرار گرفته است. در این پژوهش، به بررسی رابطه گزارشگری پایداری با کیفیت حسابرسی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداخته شد. وضعیت فعلی میزان افشای گزارشگری پایداری شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، بیان کننده شکاف قابل توجه بین انتظارات جامعه از شرکت ها و عملکرد آنهاست. بین گزارشگری پایداری با کیفیت حسابرسی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران رابطه معنادار و مثبت وجود دارد. بطوریکه یافته ها مطابق با نظریه مشروعیت است؛ زیرا شرکت های بزرگ تر توسط گروه های مختلف بررسی می شوند و آنها سعی می کنند تا از طریق مشارکت در فعالیت های اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی به کسب و کار خود مشروعیت بخشند و از طریق افشای آنها این موضوع را به سایرین نشان دهند. به عبارت دیگر، در شرکت هایی که با افزایش گزارشگری پایداری، احتمال اقدام به افشای داوطلبانه اطلاعات با کیفیت بالا، افزایش می یابد. این نتایج بیان گر آن است که، شرکت ها ممکن است اطلاعات مربوط به کیفیت را در مورد موضوعاتی که از نظر خودشان مطلوب هستند (عملکرد برتر) ارائه دهند. زیرا چنین افشاگری شفافیت لازم را برای اطمینان و قابل

مقایسه با افشای شرکت های دیگر ارائه می دهد. شرکت هایی که دارای عملکرد پایداری برتر در رابطه با یک شاخص خاص عملکرد هستند، ترجیح می دهند اطلاعات با کیفیت بالا را افشا کنند تا نوع عملکرد واقعی (غیرقابل نظارت) خود را نشان دهند. نتایج تحقیقات (فیضی و همکاران، ۱۳۹۸؛ کاشانی پور و همکاران، ۱۳۹۷؛ دیگان، ۲۰۰۲؛ التوجیری و همکاران، ۲۰۰۴؛ آمر و عثمان، ۲۰۱۲؛ هامل و اسچلیک، ۲۰۱۶؛ رضایی و تو، ۲۰۱۷؛ اوزالین و همکاران، ۲۰۱۹) استدلال می کنند، یک شرکت با عملکرد پایداری برتر، اطلاعات داوطلبانه غیر مالی را افشا می کند تا ماهیت عملکرد واقعی آن را نشان و ارزش بازار آن را افزایش دهد و همچنین شرکت های با کیفیت گزارشگری پایین از افشای اطلاعات پایداری به عنوان ابزاری جهت پوشش ضعف خود در زمینه کیفیت اطلاعات استفاده می نمایند. بر حسب ادبیات موجود در حوزه افشای اطلاعات در ایران، سرمایه گذاران، سهام داران و تحلیل گران به افشای اجباری شرکت ها که ارائه آن اطلاعات توسط استانداردهای حسابداری،

نهادهای ناظر و سیاست‌گذار نظیر سازمان بورس اوراق بهادار الزامی شده است توجه می‌کنند. تحلیل‌ها بیانگر این است که شرکت‌هایی که سطح افشای اطلاعات بالاتری دارند، از راهبری شرکتی بهتری برخوردار هستند. در این شرکت‌ها مدیران با افشای اطلاعات بیشتر، با کیفیت‌تر و دقیق‌تر نقش قابل توجهی در کاهش تضاد نمایندگی که از عدم تقارن اطلاعاتی در میان مدیران و سرمایه‌گذاران ناشی می‌شود؛ ایفا می‌کنند. این امر موجب می‌شود با افزایش آگاهی سرمایه‌گذاران از عملیات و موقعیت شرکت قیمت بیشتری را برای شرکت پرداخت کنند و پیرو آن اعتبار شرکت نزد عموم بالا می‌رود و در نهایت افزایش ارزش شرکت را به دنبال خواهد داشت. توجه به توسعه پایدار و گزارشگری پایدار می‌تواند نقدینگی سهام و هزینه سرمایه را کاهش و کیفیت سود را نیز بهبود بخشد و همچنین موجب کاهش عدم تقارن اطلاعات، مزایایی را برای سرمایه‌گذاران و مدیریت ایجاد کند. در حال حاضر برای گزارشگری پایدار توسط شرکت‌ها الزام قانونی چندانی در سطح ملی و بین‌المللی وجود ندارد و شرکت‌ها طبق الزامات استانداردهای گزارشگری مالی و یا به صورت داوطلبانه و اختیاری برخی از اطلاعات را افشا می‌نمایند. از طرف دیگر نتایج پژوهش‌ها در مورد اجباری بودن گزارشگری پایدار توسط شرکت‌ها نشان می‌دهد که پذیرش قوانین و مقررات گزارشگری پایدار اجباری باعث افزایش مسئولیت‌پذیری اجتماعی آن‌ها خواهد گردید. لذا با توجه به اینکه در حال حاضر سطح افشای شاخص‌های پایدار در شرکت‌های ایرانی پایین است، پیشنهاد می‌گردد در راستای پاسخگویی شرکت‌ها، استانداردهای حسابداری مناسبی برای افشای اطلاعات زیست‌محیطی، اجتماعی،

از طرف نهادهای استاندارد گذاری تدوین شود.

در پایان پیشنهاد می‌شود جهت مشارکت بیشتر شرکت‌ها در زمینه عملکرد پایدار، شرایط لازم برای ترغیب آنان انجام شود و در همین راستا، الزامات قانونی برای گزارشگری غیرمالی شرکت‌ها انجام شود تا بتوان از این طریق از منافع عملکرد پایدار بهره‌برد و همچنین آموزش‌های لازم در جهت چگونگی و کفایت افشای اطلاعات صورت گیرد تا کارایی آن‌ها بیشتر گردد. به سرمایه‌گذاران در بازار سرمایه نیز توصیه می‌گردد که تمرکز خود در سرمایه‌گذاری را بر شرکت‌های دارای عملکرد پایدار بالاتر بگذارند که موجبات افزایش بازدهی سرمایه‌گذاری در بلندمدت و انجام سرمایه‌گذاری مطمئن‌تر را فراهم می‌سازد. در نهایت بیان می‌شود که با توجه به محدود بودن دوره زمانی پژوهش و همچنین محدودیت عدم دسترسی به گزارش هیئت مدیره تعداد زیادی از شرکت‌ها به منظور اندازه‌گیری شاخص توسعه پایدار، توصیه می‌شود برای استفاده از نتایج جوانب احتیاط رعایت شود. ■

فهرست منابع

■ آرین پورآرین، حساس یگانه. یحیی، باباجانی، جعفر. (۱۳۹۸). تحلیل عملکرد پایدار اجتماعی و تأثیر آن بر هزینه سرمایه شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. پژوهش‌های اقتصاد پولی، مالی، شماره ۲۶، دوره ۱۷، ص ۱۵۵-۱۹۶.

■ حسینی معصوم، محمدرضا، گرکز، منصور، سعیدی، پرویز، معطوفی، علیرضا. (۱۳۹۸). عملکرد مدیران در مواجهه با آستانه‌های سود: شواهدی از نقش

گزارشگری پایدار، پژوهش‌های کاربردی در گزارشگری مالی، شماره ۸، دوره ۲، ص ۱۴۱-۱۶۸.

■ فیضی مهدی، پورآقاجان سرحمامی عباسعلی، نسل موسوی سیدحسین. (۱۳۹۸)، تأثیر افشای داوطلبانه اطلاعات غیرمالی و عملکرد پایدار بر بهبود کیفیت حسابرسی. دانش حسابرسی. شماره ۱۹، دوره ۷۷، ص ۱۹۰-۲۲۰.

■ کاشانی پور، محمد، جندقی، غلامرضا، رحمانی، محمد. (۱۳۹۷). بررسی رابطه بین کیفیت گزارشگری مالی با افشا اطلاعات پایدار شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. پژوهش‌های تجربی حسابداری، شماره ۸، دوره ۱، ص ۱۱-۳۱.

■ معصومی سید رسول، صالح نژاد سید حسن، ذبیحی زین کلایی علی. (۱۳۹۷). شناسایی متغیرهای مؤثر بر میزان گزارشگری پایدار شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. دانش حسابرسی. شماره ۱۸، دوره ۷۰، ص ۱۹۵-۲۲۱.

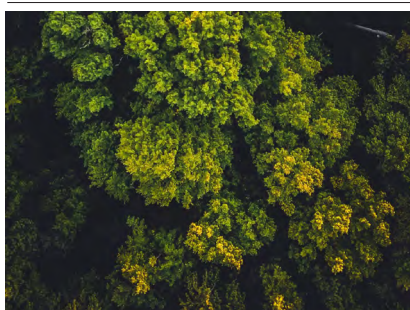
■ موسوی، سیداحمد، رضایی، فرزین، شاه ویسی، فرهاد، (۱۳۹۵)، تبیین الگوی ایفای مسئولیت‌پذیری اجتماعی شرکت‌ها و تأثیر آن بر ریسک سقوط قیمت سهام. مجله دانش حسابداری مالی، دوره ۳، شماره ۳، ص ۴۷-۷۴.

■ هاشمی، سید عباس، قاسمی، محمدرضا، رفیعی شهرکی، احمدرضا. (۱۳۹۸). تأثیر عملکرد پایدار شرکت بر مزایای سهام و سودآوری. پژوهش حسابداری، شماره ۹، دوره ۲، ص ۱۱۹-۱۳۸.

■ ییلویی خمسلویی، مالک، ایزدی نیا، دکتر ناصر، عربصالحی، دکتر مهدی. (۱۳۹۷). تأثیر میزان شاخص‌های پایدار افشاء شده بر کیفیت سود، مجله علمی-پژوهشی دانش حسابداری، شماره ۹، دوره ۱، ص ۷-۳۴.

- Cho, C. H., Guidry, R. P., Hageman, A. M., & Patten, D. M. (2012). Do actions speak louder than words? An empirical investigation of corporate environmental reputation. *Accounting, Organizations and Society*, 37(1), 14–25.
- Clarkson, P.M., Li, Y., Richardson, G.D., Vasvari, F.P., 2008. Revisiting the relation between environmental performance and environmental disclosure: an empirical analysis. *Account. Organ. Soc.* 33 (4–5), 303–327.
- Clarkson, P.M., Overell, M.B., Chapple, L., 2011. Environmental reporting and its relation to corporate environmental performance. *Abacus* 47 (1), 27–60.
- Claudio Nuber, Patrick Velte, Jacob Hörisch. (2020). The curvilinear and time-lagging impact of sustainability performance on financial performance: Evidence from Germany, Vol 27(1), pp 232-243.

فاطمه صرّاف: عضو هیئت علمی
دانشگاه آزاد اسلامی واحد حسابداری
تهران جنوب
موسی حسن‌زاده: حسابدار رسمی،
دانشجوی دکتری دانشگاه آزاد اسلامی
واحد حسابداری تهران جنوب

- Adv. Environ. Account. Manage. 1, 201–226.
- Billings, M., Capie, F. H. (2009). Transparency and financial reporting in mid- 20th century British banking. *Accounting Forum*, 33 (2): 38–53.
- Boiral, O. (2013). Sustainability reports as simulacra? A counter-account of A and A+ GRI reports. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 26(7), 1036–1071.
- Botosan, C. A. (1997). Disclosure level and the cost of equity capital. *The Accounting Review*, 72(3), 323–350.
- Botosan, C., & Plumlee, M. A. (2002). A re-examination of disclosure level and the expected cost of equity capital. *Journal of Accounting Research*, 40(1), 21–40.
- Brammer, S., & Pavelin, S. (2006). Voluntary environmental disclosures by large UK companies. *Journal of Business Finance & Accounting*, 33(7–8), 1168–1188.
- Branco, M.C., Rodrigues, L.L., 2008. Factors influencing social responsibility disclosure by Portuguese companies. *J. Bus. Ethics* 83 (4), 685–701.
- Cemil Kuzey, Ali Uyar. (2017). Determinants of sustainability reporting and its impact on firm value: evidence from the emerging market of Turkey. *Journal of Cleaner Production*, Volume 143, Pages 27–39.
- Cho, C.H., Patten, D.M., 2007. The role of environmental disclosures as tools of legitimacy: a research note. *Account. Organ. Soc.* 32 (7–8), 639–647.

- Al-Shammari, B, and Al-Sultan, W. (2010). Corporate governance and voluntary disclosure in Kuwait, *International Journal of Disclosure and Governance*, 5 (2): 225-236.
- Armitage, S, and Marston, C. (2008). Corporate disclosure, cost of capital and reputation: Evidence from finance directors, *The British Accounting Review*, 40 (4): 314-336.
- Al-Tuwaijri, S.A., Christensen, T.E., Hughes, K.E., 2004. The relations among environmental disclosure, environmental performance, and economic performance: a simultaneous equations approach. *Account. Organ. Soc.* 29 (5–6), 447–471.
- Ameer, R., Othman, R., 2012. Sustainability practices and corporate financial performance: a study based on the top global corporations. *J. Bus. Ethics* 108 (1), 61–79.
- Bhattacharyya, A. (2014). Factors Associated with the Social and Environmental reporting of Australian Companies. *Australasian Accounting, Business and Finance Journal*, vol8/ iss13/, pp 2550-.
- Bamber, L. S., Jiang, J., & Wang, I. Y. (2010). What's my style?: The influence of top managers on voluntary corporate financial disclosure. *The Accounting Review*, 85(4), 1131–1162.
- Bewley, K., Li, Y., 2000. Disclosure of environmental information by Canadian manufacturing companies: a voluntary disclosure perspective.